ŠTANDARD EURÓPSKEHO VÝSKUMU

Anna Paďourová, Tatiana Čorejová*

Citát

„Európa musí mať silný Európsky technologický inštitút, ktorý zjednotí najlepšie mozgy a spoločnosti a bude šíriť výsledky po celej Európe“. **José Manuel Barroso - predseda komisie Európskeho technologického inštitútu (EIT), ktorý označil EIT za „nežnú revolúciu pre univerzity“.**

Úvod

Jednou z hlavných konkurenčných predností vo vede a technike je množstvo a kvalita ľudských zdrojov. Tento cieľ možno dosiahnuť významnou štrukturalizáciou v rámci organizácie, realizácie a kvality odborného vzdelávania vo výskume, aktívneho kariérneho vývoja výskumných pracovníkov, odovzdávania vedomostí prostredníctvom výskumných pracovníkov medzi sektormi a výskumnými organizáciami a výraznej účasti žien vo výskume a vývoji.

Siedmy rámcový program

Hlavným nástrojom Európskej únie na financovanie výskumu v Európe je výskum a technologický rozvoj v Siedmom rámcovom programe (7. RP), ktorý sa vzťahuje na obdobie rokov 2007 – 2013. Úlohou siedmeho rámcového programu je vzbudiť záujem početnej verejnosti o profesiu výskumného pracovníka a opäť prilákať popredných perspektívnych odborníkov v oblasti výskumu do Európy.

7. RP obsahuje niekoľko kľúčových rozdielov oproti predchádzajúcim výskumným programom:

- ✓ *Zvýšený rozpočet* – rozpočet 7. RP predstavuje pri súčasných cenách nárast o 63 % oproti 6. RP a prináša tak zdroje pre európskych výskum.
- ✓ *Zameranie na témy* – silný dôraz na hlavné témy výskumu (t. j. zdravie, IKT, vesmír atď.) – v rámci najrozsiahlejšej časti 7. RP – Spolupráca – dodáva väčšiu flexibilitu a zvyšuje jeho vnímavosť na potreby priemyslu.
- ✓ *Európska rada pre výskum (ERC)* – prvá celoeurópska agentúra na financovanie výskumu. Kladie si za cieľ podporovať rizikovejšie, ale prínosnejšie európske výskum.

* Ing. Anna Paďourová, Katedra spojov, Fakulta Prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov, Žilinská univerzita v Žiline, Univerzitná 1, 010 26 Žilina, Slovensko
Tel: +421 41 5133129, Fax: +421 41 5655615, e-mail: Anna.Padourova@fpedas.uniza.sk

Prof. Ing. Tatiana Čorejová, PhD., dekanka FPEDAS, Fakulta Prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov, Žilinská univerzita v Žiline, Univerzitná 1, 010 26 Žilina, Slovensko
Tel: +421 41 5133050, Fax: +421 41 5655615, e-mail: Tatiana.Corejova@fpedas.uniza.sk

- ✓ *Vzdelávanie obyvateľstva regiónov* – 7. RP vytvára nový systém vzdelávania, ktorý spája rôznych partnerov vo výskume v rámci regiónu. Univerzity, výskumné centrá, nadnárodné firmy, miestne úrady a MSP môžu posilniť svoje schopnosti a potenciál pre výskum.
- ✓ *Nástroj na financovanie rozdelenia rizík* – slúži na podporu súkromných investorov vo výskumných projektoch a zlepšuje prístup k pôžičkám z Európskej investičnej banky (EIB) pre dlhodobé európske výskumné činnosti.
- ✓ *Spoločné technologické iniciatívy (JTIs)* – sú určené najmä pre tie činnosti vo výskumnej oblasti, kde sú podpora spolupráce a značné investície nevyhnutné pre dlhodobý úspech. Spájajú rozdielnych partnerov, aby sa pokúsili o dosiahnutie cieľov, ktoré nemožno doceliť pomocou „Výziev na predkladanie návrhov“.
- ✓ *Jeden helpdesk* – „Služba pre otázky o výskume“ – odpovedá na otázky o všetkých stránkach výskumu financovaného EÚ.

Siedmy rámcový program (7. RP) pre výskum a technologický rozvoj venuje mimoriadnu pozornosť Malým a stredným podnikom (MSP) prostredníctvom špecifických programov:

Podpora účasti MSP na programe „Spolupráca“	MSP sú aktívne vedené k účasti na všetkých výskumných činnostiach. Vo vhodných prípadoch sa podporuje účasť MSP aj na spoločných technologických iniciatívach (JTI).
Program „Nápady“	Rovnako ako akákoľvek iná organizácia môžu výskumné tímy z MSP konkurovať svojou excelentnosťou.
Ľudský potenciál vo výskume a technológii v programe „Ľudia“	Väčšia pozornosť sa venuje podpore vyššej účasti MSP v rámci „Partnerstiev a prepojení medzi priemyselnou a akademickou obcou“
„Výskum v prospech MSP“ v programe „Kapacity“	Cieľom „Výskumu v prospech MSP“ je posilniť inovačnú kapacitu európskych MSP a ich príspevok k rozvoju nových, na technológiách založených výrobkov a trhov. Predbežný rozpočet pre osobitné činnosti MSP predstavuje asi 1,3 mld. EUR.

✓ Špecifický program *Spolupráca* (asi 32,2 mld. EUR) – zabezpečuje pomoc pri rozvoji spolupráce medzi priemyslom a vysokoškolskou inteligenciou so zameraním na dosiahnutie vedúcej pozície v hlavných technologických oblastiach. Program *Spolupráca* je jadrom a zároveň výrazne najväčšou časťou 7. RP. Pomáha rozvíjať spoločný výskum v rámci Európy a iných partnerských krajín, podľa kľúčových tematických oblastí: zdravie, potravy, poľnohospodárstvo a rybolov, biotechnológia, informačné a komunikačné technológie, nanoveda a nanotechnológie, materiály a nové výrobné technológie, energetika, životné prostredie, doprava (vrátane vzdušnej dopravy), socioekonómia a spoločenské vedy, bezpečnosť a vesmír. V tomto programe sú zahrnuté nové spoločné technologické iniciatívy, ktoré vychádzajú z potrieb priemyslu. Ďalšie časti programu zahŕňajú koordináciu výskumných programov mimo Spoločenstva, ktorej hlavnou úlohou je priblížiť európske vnútroštátne a regionálne programy.

✓ Špecifický program *Myšlienky - Nápady* (asi 7,5 mld. EUR) zahŕňa základný výskum, ktorý ma iné pravidlá účasti ako platia v programe *Spolupráca*. Jediným kritériom schvaľovania takýchto projektov je výnimočnosť vedeckého nápadu. Program *Myšlienky*

predstavuje jedinečný flexibilný prístup k európskemu výskumu, v ktorom sa navrhnuté výskumné projekty posudzujú podľa kvality vyhodnotenej na základe vzájomného profesionálneho preskúmania. Uskutočňuje sa prostredníctvom *Európskej rady pre výskum* (ERC), ktorá pozostáva z *Vedeckej rady* (plánovanie vedeckých stratégií, stanovenie pracovného programu, kontrola kvality a informačné aktivity) a *implementačného výboru* (administrácia, podpora pre žiadateľov, kontrola vhodnosti návrhov, riadenie orgánov a praktická organizácia). Výskum možno realizovať v ktorejkoľvek oblasti vedy. Na rozdiel od programu *Spolupráca* sa nevyžaduje spolupráca s partnermi z iných krajín.

✓ Špecifický program *Ludia* (asi 4,7 mld. EUR) – je založený na „akciách Maria Curie“, ktoré zahŕňujú počiatočné a celoživotné vzdelávanie, výmenu medzi priemyslom a akadémiou a rôzne zvláštne aktivity. Program *Ludia* poskytuje výraznú podporu pre výskumnú mobilitu a profesionálny rozvoj pre výskumníkov v Európskej únii a mimo nej. Medzinárodné partnerstvo slúži na profesionálny rozvoj výskumníkov realizáciou medzinárodných výmenných pobytov a na spoluprácu s výskumnými skupinami mimo Európy. Uplatňuje sa prostredníctvom súboru akcií s názvom „Marie Curie“ navrhnutého tak, aby výskumníkom pomáhal pri rozvíjaní zručností a schopností v rámci svojich povolaní. Zahŕňa činnosti ako:

- ✓ úvodné školenie výskumníka,
- ✓ podpora celoživotného vzdelávania,
- ✓ rozvoj prostredníctvom nadnárodných európskych výmenných pobytov,
- ✓ priemyselno-akademické partnerstvá,
- ✓ a iných činností.

✓ Špecifický program *Kapacity* (asi 4,3 mld. EUR) – obsahuje budovanie európskych výskumných infraštruktúr, podporu výskumu, ktorý vychádza v ústrety MSP, podporu regionálnych výskumných zoskupení, vytváranie partnerských programov medzi vedecko-výskumnými inštitúciami v konvergentných regiónoch, študovanie vzťahu vedy a spoločnosti, medzinárodnú spoluprácu vo výskume a vývoji pre zapojenie najlepších vedcov z tretích krajín. Program *Kapacity* slúži na optimálne využitie znalostných kapacít, ktoré Európa potrebuje, ak sa chce stať prosperujúcou ekonomikou založenou na znalostiach. Posilňovaním výskumných schopností, inovačných kapacít a európskej konkurencieschopnosti tento program stimuluje zdroje znalosti a celý európsky výskumný potenciál. Zahŕňa šesť špecifických oblastí znalostí vrátane:

- ✓ výskumných infraštruktúr,
- ✓ výskumu v prospech malých a stredných podnikov,
- ✓ vzdelávania obyvateľstva regiónov,
- ✓ výskumného potenciálu,
- ✓ vedy a spoločnosti,
- ✓ činností v rámci medzinárodnej spolupráce.

✓ *Jadrový výskum* (program Euratom) – rozvoj možnosti jadrovej syntézy a štiepenia v rámci Európy. Program *Jadrový výskum* obsahuje dve časti – prvá sa zameriava na jadrovú syntézu a medzinárodný výskumný projekt ITER, ktorý vznikne v Európe. Projekt ITER je navrhnutý tak, aby sa stal najväčším vedeckým projektom na Zemi. Druhá časť programu pokrýva činnosti spoločného výskumného centra, ktoré v tejto oblasti zahŕňa rozvíjanie pohľadu na riadenie a uskladňovanie rádioaktívneho odpadu z európskej úrovne, udržiavanie bezpečného chodu jadrových zariadení a podporu ďalšieho výskumu jadrovej energie.

Čo môže výskum a výskumník očakávať od 7. RP?

- ✓ výmena vedomostí a skúseností, možnosť medzinárodného porovnania,
- ✓ výmena výskumníkov, nové možnosti vedeckej kariéry,
- ✓ nové skúsenosti s prácou v medzinárodnom prostredí,

- ✓ finančné prostriedky pre výskumné ale aj podporné aktivity,
- ✓ podpora rozvoja najlepších myšlienok a ľudí v základnom výskume,
- ✓ podpora individuálnych tímov, zvýšenie výnimočnosti prostredníctvom celoeurópskej súťaže,
- ✓ zvýšenie vedeckej prestíže pracoviska aj jednotlivcov.

Čo môže priemysel očakávať od 7. RP?

- ✓ prístup k novým výsledkom, ktoré vytvárajú novú bázu poznatkov a technológií,
- ✓ nové kontakty užitočné pre nadviazanie obchodných vzťahov,
- ✓ rozšírenie finančnej pomoci pre výskumné aktivity a následnú inováciu výrobkov, procesov a služieb,
- ✓ zníženie komerčného rizika pri náročných inovačných projektoch,
- ✓ nové medzinárodné kontakty s výskumnými organizáciami.

Literatúra

- [1] www.ec.europa.eu/research/enquiries
- [2] www.erc.europa.eu
- [3] www.jrc.ec.europa.eu